

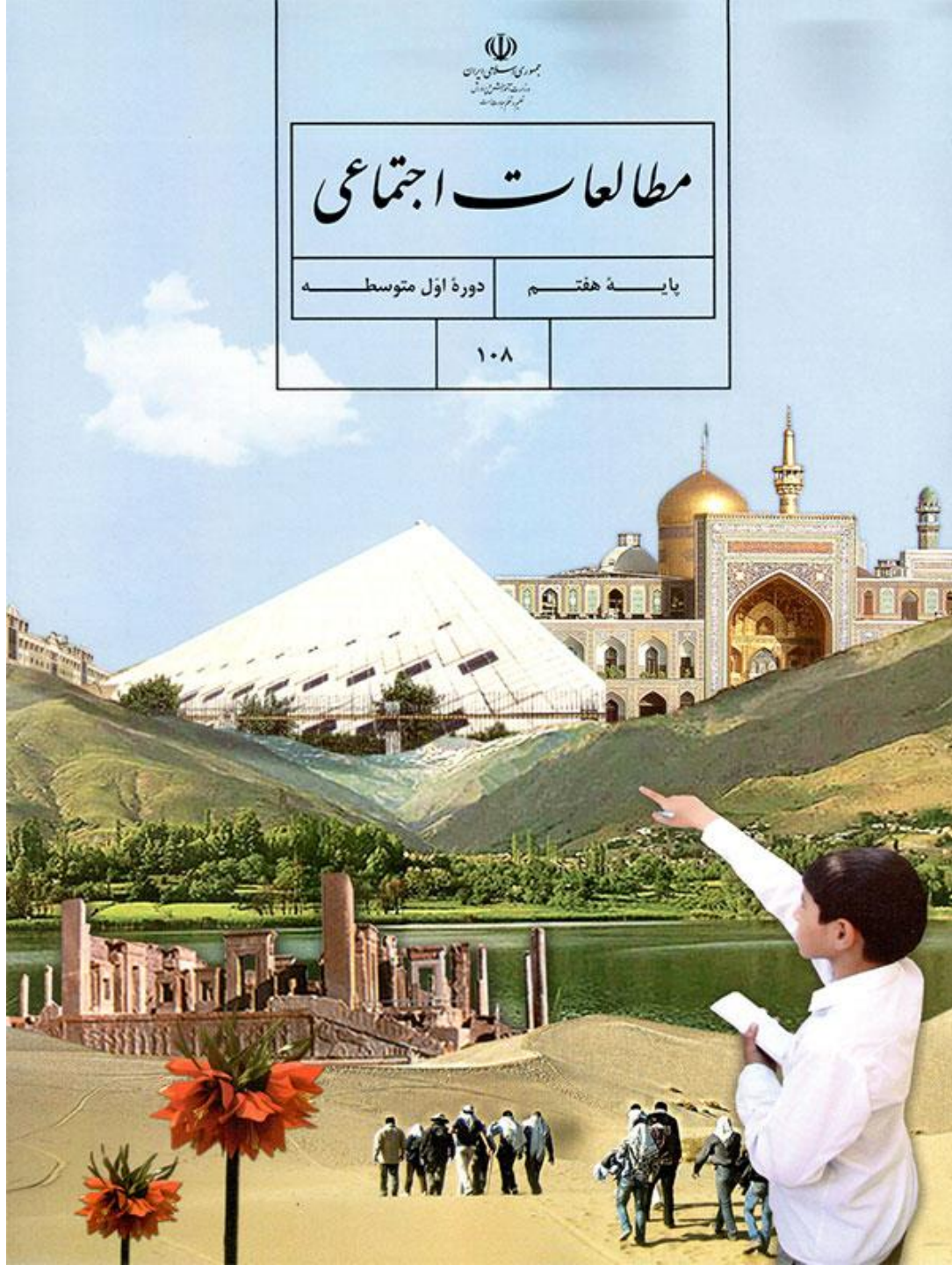
جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی
کمیسیون عالی

مطالعات اجتماعی

دوره اول متوسطه

پایه هفتم

۱۰۸

تهیه و تنظیم : گلناز عمرانی

درس ۱
من حق دارم

گرامی بودن
مقام انسان در
قرآن

ما فرزندان آدم را بسیار گرامی داشتیم... و آنها را بر بسیاری
مخلوقات دیگر برتری بخشیدیم.

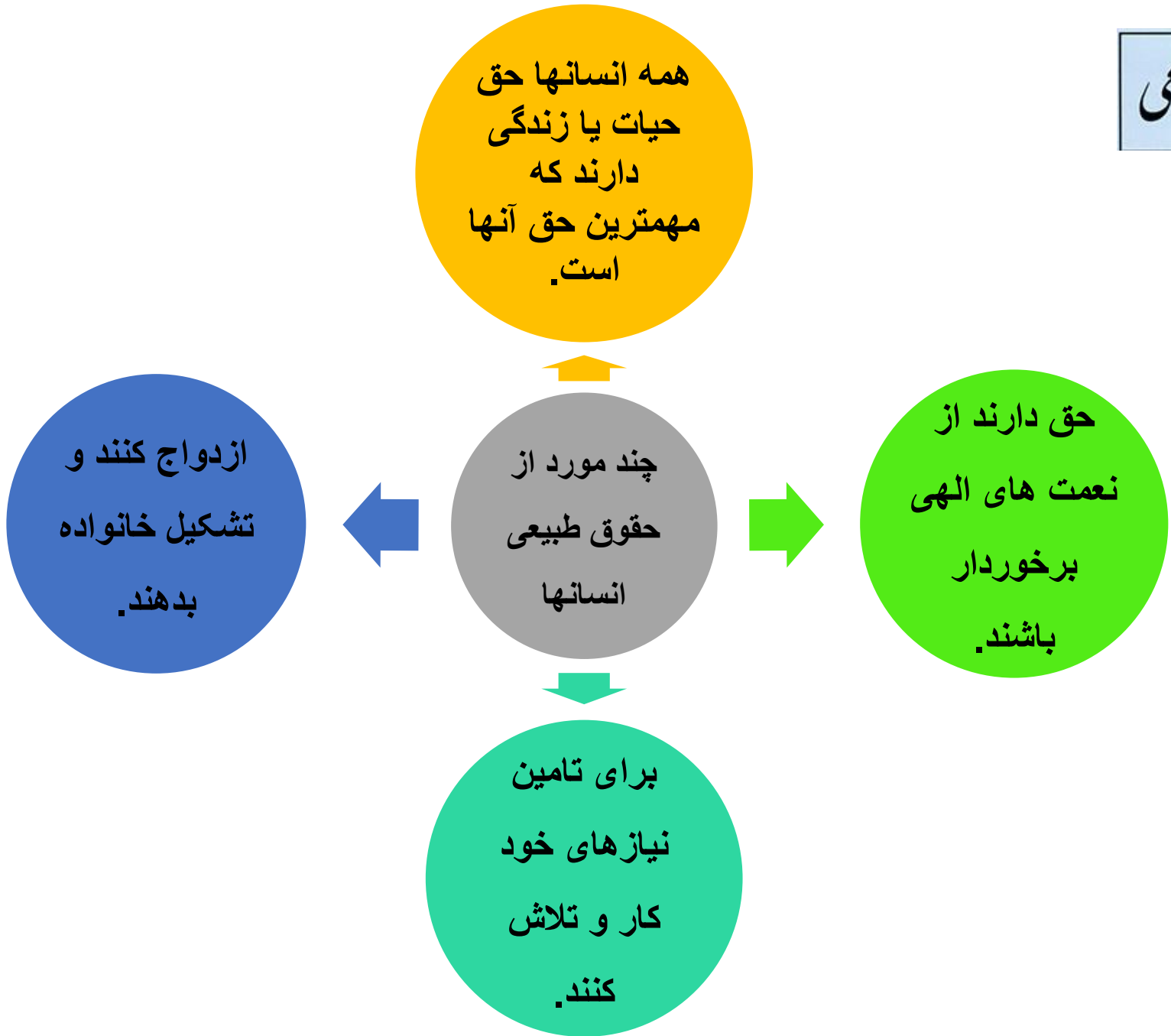
سوره اسراء ، آیه
۷۰

انسانها از ابتدای خلقت و تولد دارای **حقوق طبیعی** هستند.

چیزهای است که یک انسان، به دلیل مقام انسانیش ، شایستگی داشتن آنها را دارد.

منظور
از حق

مطالعات اجتماعی

انسانها حق دارند آزاد باشند

یعنی : برده و بنده انسانهای دیگر نباشند

زیرا خداوند آنها را آزاد آفریده است.

چند مورد از نعمت های الهی و حق برخورداری از آنها

استفاده از گیاهان ،جانوران و آب برای تغذیه

استفاده از هوا برای نفس کشیدن

استفاده از منابع و معادن برای تامین نیازهای زندگی و ساختن ابزار و وسایل

برخوردار شدن از محبت دیگران و برخورداری از استعداد آموختن

همه انسانها صرف نظر از قوم، نژاد، زبان، اعتقادات، ثروت و ... دارای

حقوق طبیعی هستند

- زیرا همه انسانهای عالم مخلوق خداوند هستند

ما از ابتدای تولد با پدر ، مادر ، برادر ، خواهر ، خویشاوندان ارتباط برقرار می کنیم.

تبعه یک کشور بودن موجب می شود افراد حقوقی بر مبنای قوانین آن کشور داشته باشند.

هر فرد حق دارد: نام ، نام خانوادگی و شناسنامه داشته باشد.

همه حق دارند: تحصیل کنند و باسواد شوند و استعدادهای خود را شکوفا کنند.

همه حق دارند : غذا ، لباس و مسکن مناسب داشته باشند

فرزندان حق دارند :از محبت و توجه پدر و مادر برخوردار باشند.

حقوق شما در
خانه و خانواده

□ مسخره کردن انسان ها از نظر قرآن **گناهی بزرگ** است.

حقوق شما در مدرسه

هر دانش آموزی حق دارد در مدرسه به او به اندازه سایر دانش آموزان توجه کنند و مسئولان یا معلمان در این باره تبعیضی بین او و دانش آموز دیگر قائل نشوند.

هر دانش آموزی حق دارد نظرش را درباره مشکلات درسی یا روشهای آموزشی در مدرسه ، مودبانه و محترمانه بیان کند.

هیچ کس نباید در مدرسه مورد تمسخر یا تنبیه بدنی قرار گیرد.

هر فرد حق دارد در محیطی
سالم ، تمیز و پاک زندگی کند.

حقوق شما در
محیط زندگی
و کشور

همه حق دارند در کوچه و خیابان
امنیت داشته باشند.

هر فرد حق دارد از خدمات
مناسب پزشکی و بهداشتی
استفاده کند.

درس ۲

من مسائل هشتم.

❖ ما در روابطی که با دیگران برقرار می کنیم دارای **حقوق متقابل** هستیم.

همانطور که ما حق داریم، پدر، مادر، معلم، همسایگان و دوستان و ... نیز حقی بر ما دارند.

منظور از حقوق متقابل

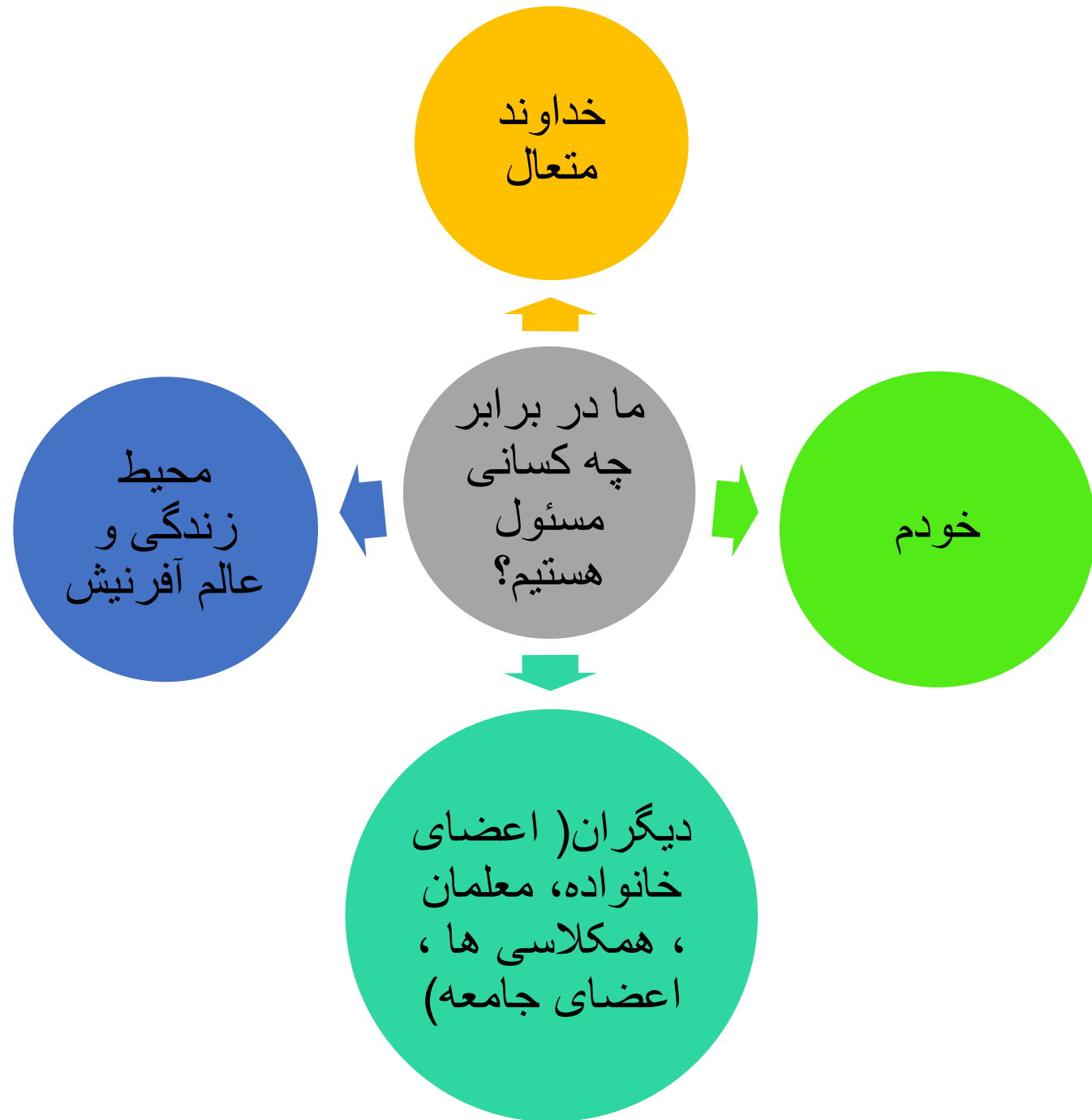
حق و مسئولیت به منزله ۲ کفه ترازو هستند که باید تعادل آنها حفظ شود.

حق و مسئولیت به منزله ۲ کفه ترازو

- برای مثال کودکان حق دارند در خانواده از محبت و مراقبت و خوراک پوشاک مناسب بهره مند شوند و فرزندان نیز وظیفه و مسئولیت دارند که به والدین خود احترام بگذارند و از آنها اطاعت کنند.

وظایفی که هر یک از ما به عهده داریم و انتظار می رود آنها را انجام دهیم.

مسئولیت یعنی:

عقل ، فکر ، استعداد و توانایی

خانواده

معلم

خوراک و پوشاک

نعمت های خداوند به ما انسانها

وظیفه ما در برابر نعمتهای خداوند

خداوند را عبادت کنیم

شکرگزار نعمتهای خداوند باشیم

دستورات او که برای سعادت و خوشبختی ما است پیروی کنیم.

شکرگزار بودن نعمت های خداوند :

یعنی استفاده ی صحیح از نعمت ها ، قدر نعمت ها را دانستن و به هدر ندادن آنها

مسئولیت ما در برابر خودمان

با خوردن غذای مناسب و پرهیز از غذاها و مواد مضر، رعایت بهداشت و نظافت، خواب کافی و ورزش از بدنم مراقبت می کنم.

از بدن خودم در مقابل موقعیت های خطرناک مثل ترکه بازی ، عبور از خیابان و جاده با بی احتیاطی و نظایر آن محافظت می کنم.

باید تلاش کنم استعدادهای خودم را بشناسم و آنها را شکوفا کنم.

تلاش می کنم با زبانم دروغ نگویم یا غیبت نکنم.

مسئولیت ما در برابر اعضای خانواده

در کارهای خانه با پدر و مادرم همکاری می کنم.

وظایف شخصی خودم را بر دوش دیگران نمی گذارم.

از پدر و مادرم اطاعت می کنم و به نصیحت هایشان گوش می دهم.

به خواهران و برادرانم کمک و از آنها مراقبت می کنم

مسئولیت ما در برابر معلمان و همکلاسی ها

با همکلاسی هایم
مهربان هستم و به
آنها کمک می
کنم.

به توصیه های
معلمان گوش می
دهم و سعی می
کنم درس ها را
خوب یاد بگیرم و
تکالیفم را به موقع
انجام می دهم.

با معلمان و دیگر
مسئولان مدرسه
با ادب و احترام
برخورد می کنم.

مقررات و نظم
کلاس و مدرسه
را رعایت می
کنم.

مسئولیت ما در برابر اعضای جامعه

در محل زندگی طوری رفتار می کنم که همسایگان آزرده نشوند.

برای حفظ امنیت با اهالی محل و مسئولان همکاری می کنم.

من در برابر خون شهیدانی که برای انقلاب اسلامی و دفاع از میهن جان دادند، مسئول هستم.

من وظیفه دارم به همراه هم وطنانم برای پیشرفت آبادانی کشورم تلاش می کنم.

مسئولیت

شما در

برابر محیط

زندگی و

عالم آفرینش

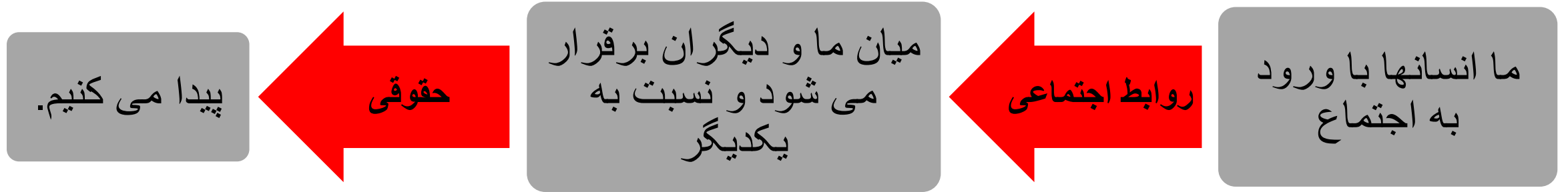
باید برای آباد کردن محیط زندگی ام تلاش کنم.

سعی می کنم بهداشت و پاکیزگی را در محیط زندگی ام حفظ کنم.

به محیط زیست آسیب نرسانم و نظم طبیعت را بر هم نزنم.

درس ۳

چرا به مقررات و قوانین نیاز داریم؟

ما در استفاده از حقوق خود آزادی مطلق نداریم.

- هیچ یک از ما در استفاده از حقوق خود آزادی مطلق و بی قید و شرط نداریم بلکه تا آنجا می توانیم حق خود را اعمال کنیم که مغایر قانون نباشد. برای مثال نمی توانیم در استفاده از حقوق خود قوانین الهی را نادیده بگیریم یا نمی توانیم با اعمال حق خود سبب خسارت و زیان دیگران شویم.

برقراری نظم

حفظ حقوق افراد

از مهمترین علل پدید آمدن مقررات و قوانین در جامعه

هر یک از مکان های عمومی چون کتابخانه ، سینما ، پارک ، مسجد، ورزشگاه و ... مقررات مخصوص به خود دارد.

- حفظ حقوق افراد
- برقراری نظم و امنیت
- رشد اخلاقی انسان ها

بطور کلی قانون و مقررات به ۳ دلیل بوجود آمده است .

به هم زدن نظم و امنیت اجتماعی

پایمال شدن حقوق افراد

عدم رعایت قانون و
مقررات در جامعه چه
نتایجی دارد؟

یک مکان یا گروه اجتماعی را انتخاب کنید. جدولی دو ستونی رسم کنید که در آن مقررات مربوط به آن مکان در یک ستون و کارکرد در ستون مقابل نوشته شود.

مکان	مقررات	کارکرد
پمپ بنزین	ورود با صف	نظم و احترام به حقوق دیگران
مسجد	در آوردن کفش ها و قرار دادن آن ها در جا کفشی	احترام به مکان های مذهبی و رعایت بهداشت و نظم
کتاب خانه	رعایت سکوت هنگام مطالعه	احترام به حقوق دیگران و ایجاد آرامش
پارک	تریختن زباله در پارک و تجیدن کل های پارک	حفظ پاکیزگی محیط زیست و جلوگیری از ایجاد بیعاری

درس ۴

قانون گذاری

مقررات یک جامعه به چند شکل به وجود می آید؟

گاهی مقررات به صورت دستورهای مذهبی و اخلاقی است، مانند: هیچ کس نباید با کفش وارد مسجد و نمازخانه شود.

گاهی گروههای اجتماعی به صورت توافق یا عادت و رسم از مقرراتی پیروی می کنند. ایستادن در صف اتوبوس و نانوائی

گاهی مقررات به وسیله یک نهاد دارای صلاحیت مثل مجلس تصویب می شود. مانند: ممنوعیت عبور از چراغ قرمز

منظور از قانون

- هر گاه مقررات به وسیله یک نهاد دارای صلاحیت مثل مجلس تصویب می شود ، نام قانون به خود می گیرد.

قانون اساسی

- مادر همه قانون هاست و سایر قوانین در چارچوب آن تصویب می شود. در قانون اساسی هر کشور مهم ترین حقوق ملت و همچنین مهم ترین روابط و وظایف حکومت و مردم معین شده است.

مجلس خبرگان

- در این مجلس خبرگانی که از سوی مردم انتخاب شده بودند، براساس اهداف انقلاب در طی چند ماه قانون اساسی را نوشتند و تصویب کردند.

قانون اساسی کشور مادر روزهای ۱۱ و ۱۲ آذر ماه ۱۳۵۸ به همه پرسى گذاشته شد و مردم به آن رای (آری) دادند.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۱۷۷ اصل دارد.

همه افراد در مقابل قانون مساوی هستند. ←
یعنی قانون باید برای همه افراد به صورت مساوی اجرا شود. مثال : هر کسی از چراغ قرمز عبور کند جریمه می شود. چه بی سواد باشد چه استاد دانشگاه

مجلس شورای اسلامی

شورای نگهبان

قوه مقننه تهیه و تصویب قوانین عادی کشور را در چارچوب قانون اساسی به عهده دارد. و از دو بخش تشکیل شده.

وظیفه قوه مقننه و ارکان آن

آنها برای یک دوره چهار ساله از سوی مردم مناطق مختلف کشور ما انتخاب می شوند.

نمایندگان منتخب مردم هستند که قوانین عادی را تهیه و تصویب می کنند.

مجلس شورای اسلامی

۶ نفر فقیه که از سوی رهبر جمهوری اسلامی انتخاب می شود

۶ نفر حقوقدان که از طرف قوه قضائیه به مجلس معرفی می شود.

این شورا مرکب از ۱۲ نفر است.

شورای نگهبان

۲ وظیفه شورای نگهبان

این شورا همه قوانینی را که در مجلس تصویب می کند با قانون اساسی و اصول و احکام دین اسلام تطبیق می دهد و اگر قوانین تصویب شده با قانون اساسی و اصول و احکام دین مغایرت داشت آنها را رد می کند یا دوباره به مجلس برمی گرداند تا اصلاح شود.

این شورا بر انتخاباتی که در کشور برگزار می شود مانند انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی نظارت می کند و پس از بررسی و تایید صلاحیت نامزدهای انتخابات به آنها اجازه انتخاب شدن می دهد.

- قانون گذاران با توجه به نیازها و موضوعات مختلف جامعه سعی می کنند بهترین قوانین را وضع کنند.

درس ۵

همدلی و همیاری در حوادث

چند نمونه از حوادث که در آن روحیه همدلی و همیاری وجود دارد:

جنگ تحمیلی عراق علیه ایران

زلزله آذربایجان

زلزله بم

سیل استان گلستان

همدلی یعنی : خود را به جای فرد دچار حادثه شده بگذاریم و احساس و شرایط او را درک کنیم.

همیاری یعنی : پس از درک احساس فرد حادثه دیده به کمک او بشتابیم.

خداوند همدلی و انسان دوستی را در سرشت ما انسان ها قرار داده است.

ما در هنگام حوادث فقط به یاری هموطنان خود نمی شتابیم:

بلکه نسبت به همه انسان های مظلوم و آسیب دیده در هر جای جهان باشند احساس مسئولیت می کنیم. برای مثال مردم فلسطین اشغالی در اثر حملات ناجوانمردانه رژیم اشغالگر قدس زخمی می شوند یا به شهادت می رسند.

قرآن کریم درباره نجات انسان ها می فرماید: هر کس جان یک نفر را نجات دهد مانند این است که جان همه مردم را نجات داده است.

امام رضا (ع) درباره برطرف کردن اندوه مومنان می فرماید: هر کس اندوهی را از مومنی برطرف کند خداوند در روز قیامت اندوهش را برطرف خواهد کرد.

همه به سرعت می توانند از اخبار حوادث در مناطق مختلف آگاه شوند.

وسایل ارتباطی

حمل و نقل

امروز با گسترش

جمعیت هلال احمر: یکی از موسساتی است که در زمان

وقوع حوادث طبیعی یا جنگ ها به کمک مردم می شتابد.

جمعیت
هلال
احمر

موسسات
اجتماعی که در
حوادث به ما
کمک می کنند

سازمان
آتش
نشانی

نیروی
انتظامی

اورژانس

وظایف جمعیت هلال احمر

در هنگام وقوع حوادث به مجروحین کمک های اولیه می رساند و آنها را به بیمارستان منتقل می کند.

برای آسیب دیدگان سیل یا زلزله و جنگ ، چادرهای اسکان موقت بر پا می کند.

کمک های مردمی مثل غذا ، پوشاک ، چادر اسکان و دارو را جمع آوری و به آنها می رساند.

در شرایط عادی برای صلح و دوستی و همچنین حفظ محیط زیست تلاش می کند.

درس ۶

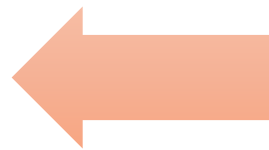
بیمه و مقابله با حوادث

در ابتدای هر سال تحصیلی ، والدین شما پولی را به مدرسه بابت بیمه دانش آموزی می پردازند. که اگر برای شما در مدرسه حوادثی پیش بیاید موسسه ای وجود دارد که هزینه های ناشی از این حوادث را پرداخت کند.

در اینجا شما بیمه شونده هستید

و موسسه ای که شما را بیمه کرده است بیمه گر نامیده می شود.

موسسه بیمه چرا به وجود آمده است؟

موسسه بیمه برای جبران زیان های مالی و جانی به وجود آمده است.

بیمه چیست؟

بیمه یک قرارداد اد بین بیمه گر و بیمه شونده (بیمه گذار) است.

موسسه بیمه گر تعهد می کند در قبال دریافت حق بیمه از بیمه شونده خسارت های ناشی از حوادث معینی را جبران کند.

در کشور ما موسسات مختلفی برای بیمه به وجود آمده است که همه آنها زیر نظر بیمه مرکزی فعالیت می کنند.

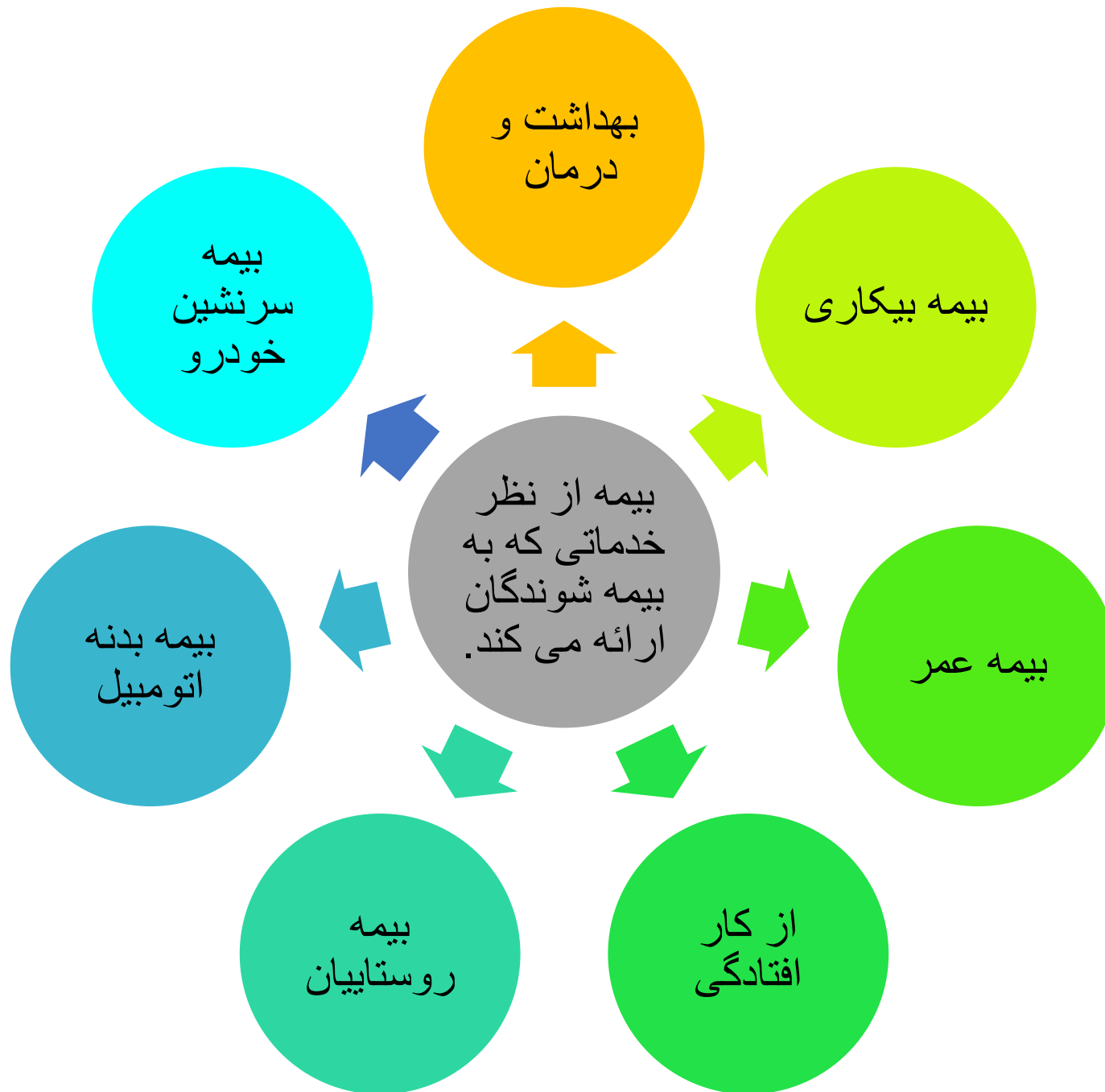
انواع بیمه

اجباری

بیمه هایی که طبق قانون افراد باید این بیمه ها را انجام دهند. مانند بیمه شخص ثالث اتومبیل

اختیاری

بیمه هایی که افراد داوطلب می شوند که برای حوادث احتمالی از بیمه استفاده کنند. مانند بیمه بدنه اتومبیل

دو مورد از قوانین مربوط به بیمه کشور

طبق قانون همه دارندگان وسایل نقلیه موتوری ، باید سالیانه خودروی خود را برای حوادث جانی و مالی ناشی از تصادف بیمه کنند.

بر طبق کلیه سازمان ها ، بنگاه ها ، شرکت ها و کارفرمایان ، وظیفه دارند ، همه کارمندان و کارگران خود را در مقابل حوادث ناشی از کار بیمه کنند.

بیمه بهداشت و درمان:

افرادی که تحت پوشش بیمه بهداشت و درمان هستند می توانند بخشی از هزینه های پزشکی خود را مانند عمل جراحی ، آزمایشگاه ، خرید دارو و ... از طریق بیمه دریافت کنند.

درس ۷
تولید و توزیع

تولید محصول به منظور

رفع نیازها و خواسته های انسان صورت می گیرد.

مانند: کفش ، کیف ، دفتر، یخچال ، تلویزیون

کالا

مانند: خدمات پزشکی، آموزشی ، بیمه و حمل و نقل

خدمات

انواع محصول

عوامل تولید

منابع
طبیعی

آنچه در طبیعت وجود دارد مانند آب ، خاک، جانوران، جنگل ها ، معادن (نفت، گاز، زغال سنگ، آهنو ...) منابع طبیعی هستند.

سرمایه

انسان برای آنکه از منابع طبیعی استفاده و آنها را به کالا تبدیل کند به ابزار و تجهیزاتی نیاز دارد. این تجهیزات سرمایه نام دارد. منابع مالی ، ماشین آلات ، ابزار کار و زمین یا ساختمانی که تولید در آن صورت می گیرد سرمایه هستند.

نیروی
انسانی

اگر کار و تلاش انسان نبود، چیزی تولید نمی شد و آدمیان نمی توانستند به زندگی ادامه بدهند. به همین دلیل نقش نیروی انسانی در تولید بسیار مهم است.

چگونگی به وجود
آمدن تقسیم کار در
جامعه:

در گذشته های دور با رونق کار کشاورزی تولید محصول زیاد شد. یا تولید
غذای کافی دیگر همه مجبور به کار کشاورزی نبودند و به تدریج افراد
دیگر توانستند به کارهای دیگر بپردازند و در برخی کارها مهارت پیدا
کنند. بدین ترتیب تقسیم کار در جامعه بوجود آمد.

طبقه بندی مشاغل و
فعالیت های
اقتصادی

- کشاورزی
- صنعت
- خدمات

کدام یک از عوامل تولید مهم ترند؟ چرا؟

نیروی انسانی – زیرا انسان با نیروی فکر و کار خود می تواند منابع طبیعی را استخراج و به وسایل مورد نیاز خود تبدیل کند. همچنین انسان ابزار و وسایل کار و تولید را ابداع و اختراع کرده است.

تعریف توزیع

توزیع در لغت به معنی پخش کردن است.

توزیع فعالیتی است که بین تولید کننده و مصرف کننده رابطه برقرار می کند.

باید محصولات خود را به دست مشتریان برسانند. به همین دلیل سعی می کنند بازارهای مصرف را پیدا کنند.

به روش های مختلف کالاهای خود را تبلیغ می کنند.

از افراد یا موسساتی برای پخش محصولات خود در بازارهای مصرف دور و نزدیک کمک می گیرند.

تولید کنندگان بعد از تولید چه اقداماتی را انجام می دهند.

فروشنده ای که می خواهد کسب حلال داشته باشد باید از کم فروشی و گران فروشی پرهیز کند.

درآمد حاصل از کم فروشی و گران فروشی حرام است.

درس ۸ مصرف

کسی است که کالاها و خدمات را به منظور رفع نیازهای خود می خرد.

مصرف کننده

خریدار با استفاده از کارت خرید اعتباری خود به ازای مبلغ کالا از پولی که در بانک دارد برداشت و به حساب فروشنده می ریزد.

خریدار و کارت
اعتباری

حقوق مصرف کننده

قوانین و مقررات

طبق قانون اگر کسی در مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی رنگها و مواد تقلبی به کار ببرد، حتی اگر به مصرف کننده آسیبی نرسیده باشد به زندان محکوم می شود یا کسی نمی تواند بدون گرفتن مجوز، کارگاه تولید مواد غذایی یا سایر کالاها تاسیس کند.

برچسب مشخصات کالا

روی برچسب مشخصات کالا اطلاعاتی از قبیل شماره جواز تولید، آدرس محل کارخانه یا محل تولید، قیمت کالا، مواد به کار رفته در آن و تاریخ مصرف، نکات ایمنی و ... درج شده است.

استاندارد

استاندارد به معنی نمونه قابل قبول، تولید کننده هر کالایی باید یک سری ویژگی ها و معیارهایی را برای تولید یک کالا رعایت کند مثلا در یک ماده خوراکی استاندارد (بیسکویت، رب گوجه، کمپوت و ...) باید مواد افزودنی با رنگ های مجاز به حدی باشد که به بدن آسیبی نرساند. در مواد بهداشتی (کرم، شامپو، مایع ظرفشویی و ...) مواد شیمیایی به کار رفته باید به اندازه لازم باشد تا به پوست و بدن آسیب نرساند.

سازمان ملی استاندارد ایران

این سازمان ابزار لازم برای آزمایش وسایل و کالاها را در اختیار دارد. بیشتر تولیدکنندگان وسیله یا ماده ای را که تولید می کنند به این موسسه می فرستند تا کیفیت آن بررسی شود. اگر کیفیت کالایی توسط این سازمان تایید بشود اجازه می دهد که نشان مخصوص استاندارد را روی آن کالا چاپ کنند.

مسئولیت مصرف کننده

مصرف درست است

مصرف گرایی

یعنی اینکه بدون داشتن نیاز واقعی بخواهیم برای تفریح یا خود نمایی و چشم همچشمی با دیگران کالاهایی را بخریم.

از نظر دین اسلام تولید و
ومصرف کالا

برای رفع نیاز انسان است تا او بتواند به کارهای مهم تر پردازد.

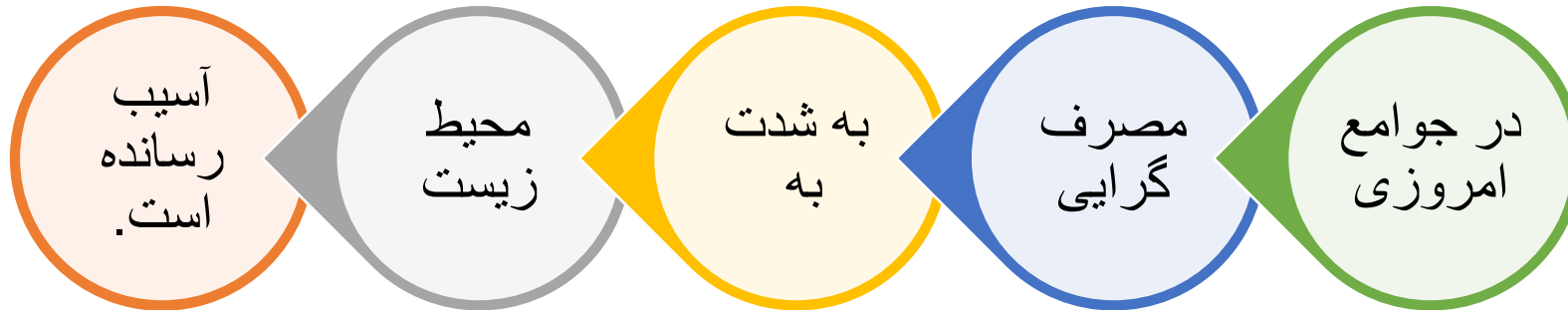
اسراف و ریخت و پاش

گناهی نابخشودنی است.

آسیب های اخلاقی مصرف گرایی
برای مردم

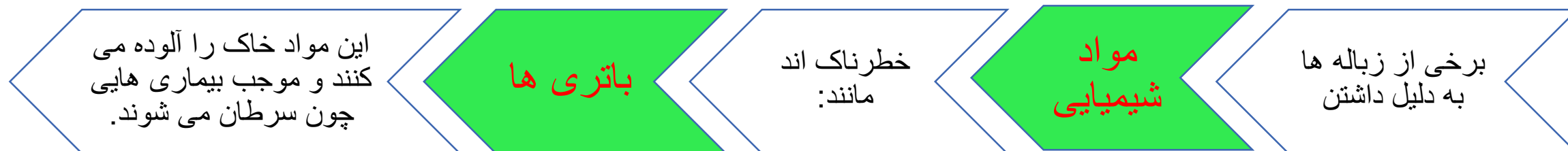
مد گرایی، خودنمایی، چشم
همچشمی، تجمل گرایی، اسراف

امروز با تولید انبوه صنعتی
همه روزه مقدار زیادی زباله تولید می شود. زباله ها را می
سوزانند یا در مناطقی از زمین دفع می کنند که در هر صورت برای
محیط زیست زیان آور است.

کیسه های
نایلونی در
صورت وارد
شدن به آب ها

موجب خفگی دلفین ها، لاک پشت ها و پرندگان دریایی می شود. ترکیبات شیمیایی نایلون ها، خاک ها را آلوده می کند و از طریق گیاهان به زنجیره غذایی انسان وارد می شود و به سلامت انسان ضرر می رساند.

بازیافت زباله است. یعنی این کالا پس از استفاده می تواند دوباره بازیافت شود و مواد جدیدی با آن تولید شود

این علامت

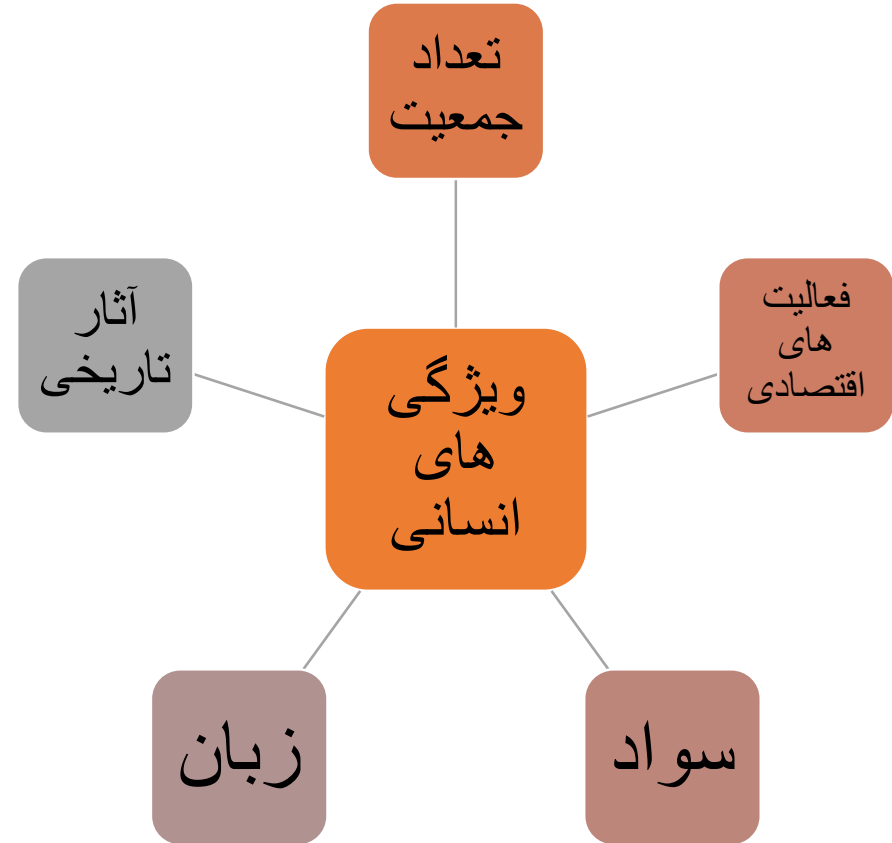
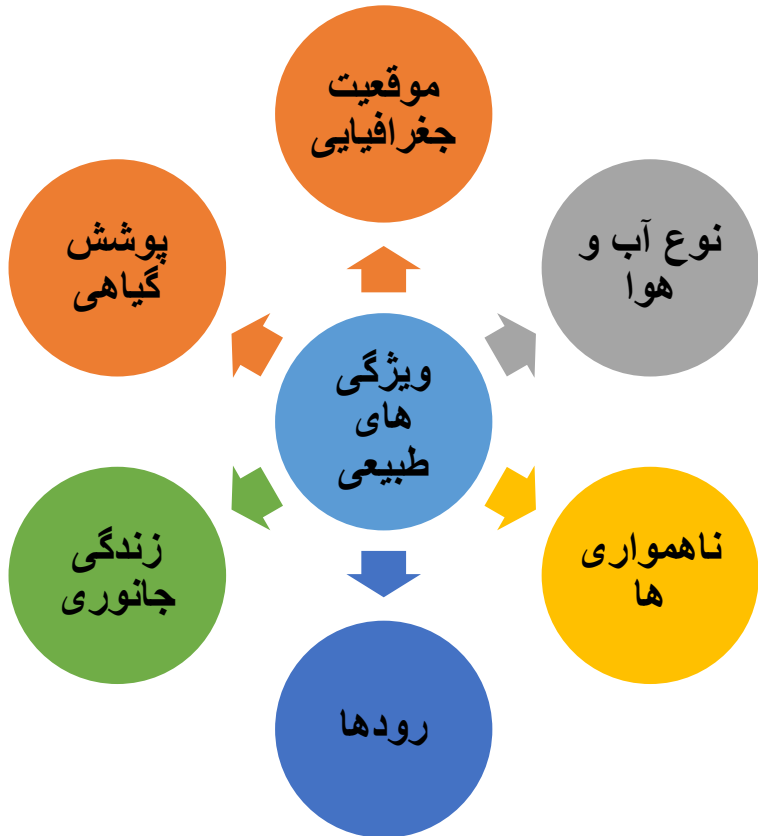
۹ درس

من کجا زندگی می کنم

ویژگی های طبیعی

ویژگی های انسانی

هر مکان ویژگی هایی دارد . این ویژگی ها ۲ نوع هستند.

دانش جغرافیا

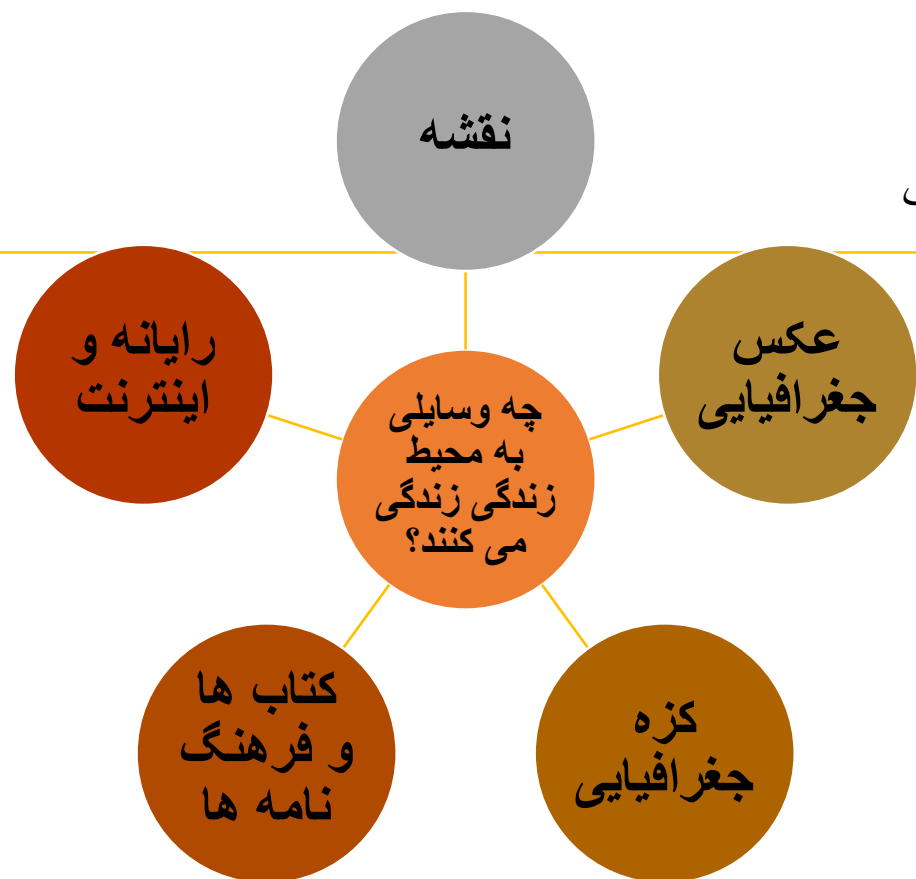
به ما کمک می کند که ویژگی های طبیعی و انسانی مکان های مختلف را بشناسیم و رابطه بین این ویژگی ها را بفهمیم.

جغرافی دانان معمولا کار خود را چگونه آغاز می کنند؟

جغرافی دانان معمولا کار خودشان را با پرسش هایی درباره یک مکان آغاز می کنند و سپس درباره این پرسش ها تحقیق می کنند تا پاسخ آنها را پیدا کنند.

پرسش های جغرافیایی با چه کلماتی آغاز می شود؟

کجا / چرا ؟ چگونه ؟ چه موقع ؟ و چه کسانی

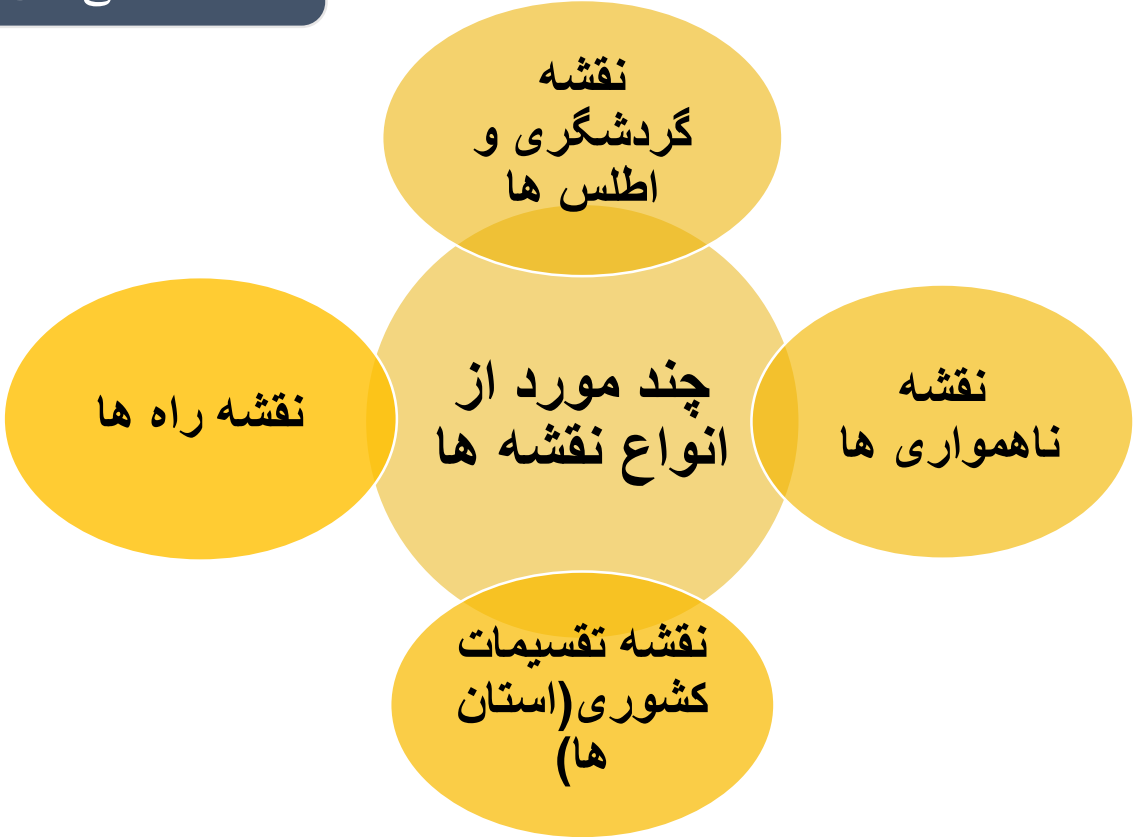

نقشه وسیله مهمی در جغرافیا است؟

زیرا از طریق آن اطلاعات زیادی به دست می آوریم.

نقشه ها محل دقیق پدیده های طبیعی مانند: کوه، رود، جنگل و پدیده های انسانی مثل :

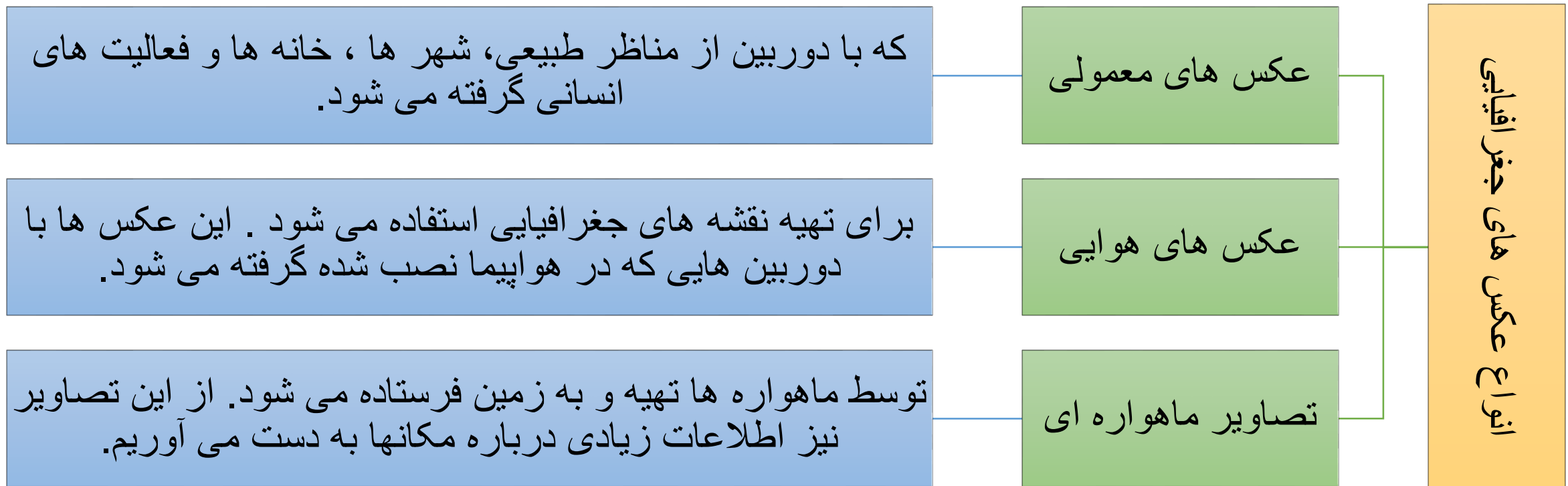
راه ها ، پل ها و سدها را نشان می دهد.

- نقشه ، تصویری از سطح زمین است که به نسبت مورد نیاز کوچک شده است.

- در زیر هر نقشه، شما خطی مشاهده می کنید که به آن مقیاس خطی می گویند و با استفاده از آن می توانید فاصله واقعی مکان ها را روی زمین محاسبه کنید.

کره جغرافیایی:

- نمونه کوچکی از کره زمین است که می توان شکل واقعی بخش های مختلف سیاره زمین را روی آن مشاهده کرد.

کتاب ها فرهنگ نامه ها:

- کتاب ها و فرهنگ نامه های زیادی وجود دارند که با مطالعه آنها می توانیم با مکان های مختلف و شیوه های زندگی مردم در این مکان ها آشنا شویم.

رایانه و اینترنت:

- از لوح های فشرده CD می توانیم اطلاعات بسیار خوبی درباره موضوعات جغرافیایی به دست بیاوریم. امروزه از طریق وارد شدن به پایگاه های اینترنتی می توان اطلاعات را به صورت متن ، تصویر ، نقشه و فیلم به دست آورد.

درس ۱۰
ایران ، خانه ما

علت اصلی طمع برخی کشورهای استعمارگر به کشور ایران؟

منابع طبیعی

استعدادهای فراوان (انسان های هوشیار و پرتوان)

مقاومت مردم ایران در مقابل زورگویی های دیگران

۱۶۴۸۱۹۵ کیلومتر مربع

مساحت ایران

۸۰ میلیون نفر

جمعیت ایران در سال ۱۳۹۵

زندگی مردم ایران به ۳ شکل است

شهرنشین

عده زیادی در شهرهای کوچک و بزرگ زندگی می کنند.

روستانشین

تعدادی در روستا زندگی می کنند.

عشایر

عده کمی نیز زندگی عشایری دارند.

برای اداره بهتر
کشور ، آن را به
بخش هایی تقسیم
کرده اند:

استان

استان به وسیله
استانداری اداره می
شود

هر استان به چند
شهرستان تقسیم می
شود.

در هر شهرستان
تعدادی شهر و
روستا وجود دارد.

شهر ها چگونه اداره می شود؟

شهر ها توسط شورای اسلامی شهر و شهردار اداره می شوند.

- اعضای شورای شهر را مردم آن شهر انتخاب می کنند

شهرداری :

شهرداری موسسه ای است که برای اداره بهتر شهر به وجود آمده و خدماتی به ساکنان شهر ارائه می کند.

- کارکنان شهرداری برای داشتن شهری زیباتر و آسایش زندگی ساکنان شهر تلاش می کنند.

برخی از مهم ترین خدمات و وظایف شهرداری

ایجاد و نگهداری فضای سبز، نظافت و زیباسازی شهر و احداث بوستان ها و مکان های ورزشی و تفریحی برای کودکان و بزرگسالان

صادر کردن پروانه ساختمان، نظارت بر چگونگی ساخت و سازها و تلاش برای حفظ و تقویت هویت بومی و اسلامی آنها

توسعه و نظارت بر حمل و نقل عمومی (تاکسی، اتوبوس و مترو) و تامین آنها برای رفت و آمد مردم

ترویج دین داری و فضیلت های اخلاقی در فضای شهر

احداث ، تعمیر یا اصلاح راه های شهری ، پل ها و تونل ها و ...

ایجاد خانه های سلامت و فرهنگ سراها، برای ترویج سبک زندگی اسلامی و پر کردن صحیح اوقات فراغت

شهرداری بخشی از درآمد خود را از مردم

و بخشی را از بودجه عمومی کشور دریافت می کند

شهرداری برای انجام این خدمات باید پول زیادی هزینه کند.

شهروندان باید هر سال مبلغی به عنوان عوارض نوسازی به شهرداری بپردازند.

روستاها چگونه اداره می شوند؟

این شورا برای اداره روستا و بهتر شدن وضع آن و اقداماتی از قبیل: جلب مشارکت و همکاری های عمومی برای آبادانی بیشتر روستا، شناسایی نیازهای مختلف روستا (مانند ساخت یا تعمیر مدرسه، پل، مسجد، قنات و ...) تلاش برای رفع آنها و امور دیگر، تصمیم گیری می کند.

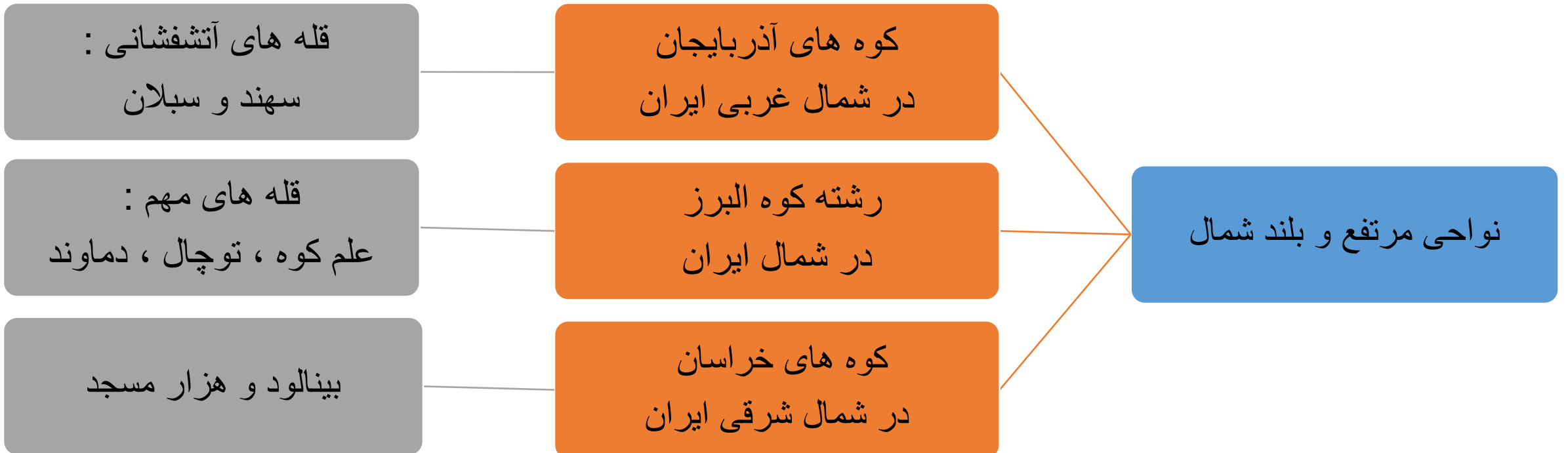
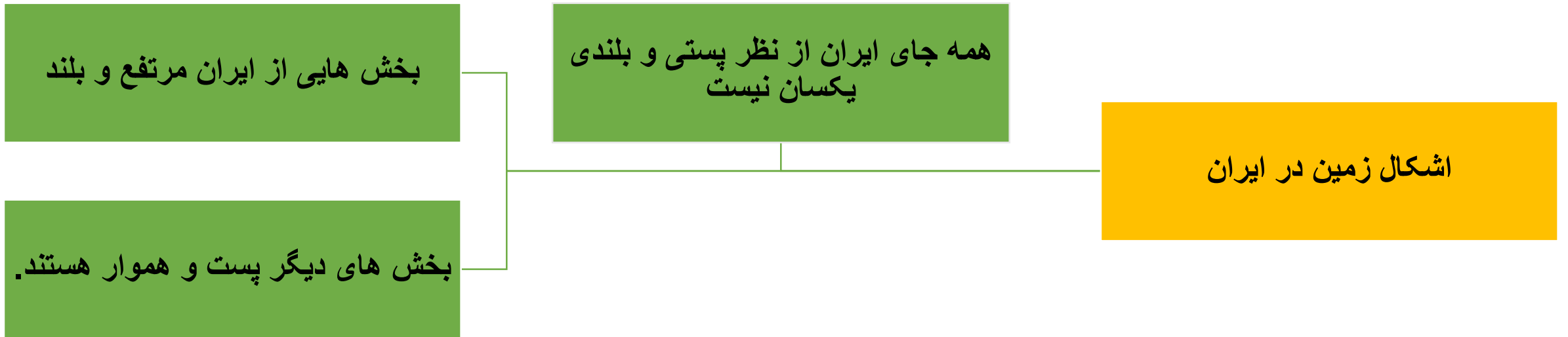
برای تشکیل شورای اسلامی روستا، افراد با توجه و مورد اعتماد روستا با رای مردم انتخاب می شوند

روستاها توسط شورای اسلامی و دهیار اداره می شوند.

وظایف شورای اسلامی روستا

- جلب مشارکت و همکاری های عمومی برای آبادانی بیشتر روستا
- تلاش برای رفع آنها و امور دیگر ، تصمیم گیری می کند.
- ساخت یا تعمیر مدرسه ، پل ، مسجد ، قنات و
- شناسایی نیازهای مختلف روستا

• در دامنه های شمالی رشته کوه البرز که رو به دریا قرار دارد، برف و باران فراوان می بارد. این دامنه ها پوشیده از جنگل های انبوه است. به عکس دامنه های جنوبی البرز بدون رطوبت مانده و فقط زمستان برف و باران دریافت می کند و در نتیجه پوشش گیاهی کمتری دارند.

مقایسه دامنه های شمالی
البرز با دامنه های
جنوبی البرز

رشته کوه زاگرس در غرب ایران کشیده شده و جهت آن شمال غربی - جنوب شرقی (↘) است.

رشته کوه
زاگرس

قله های بلند زاگرس: دنا - زرد کوه - اشترانکوه

• در دامنه های شمال غربی برف و باران فراوانی می بارد اما هر چه به سمت جنوب زاگرس پیش می رویم از میزان برف و باران کاسته می شود.

مقایسه دامنه های
شمال غربی
زاگرس با دامنه
های جنوبی زاگرس

قله های بلند نواحی مرکزی : کرکس - شیرکوه - هزار - لاله زار

کوهپایه

در فاصله بین شیب تند کوه و دشت قرار دارد. زمین هایی که از یک سو به کوه ها و از سوی دیگر به دشت ها مربوط می شود.

نواحی پست و هموار ایران

شامل دشت ها و جلگه ها است.

۲ دشت وسیع ایران

دشت کویر و دشت لوت

دشت

برخی از دشت ها به دلیل داشتن خاک مساعد و آب و هوای مناسب حاصلخیزند.

جلگه

جلگه ها نیز زمین های حاصلخیز و مناسبی برای کشاورزی هستند.

چراگاه

در کوهپایه ها ، علفزارهایی روپیده است که از آنها به عنوان چراگاه استفاده می شود.

ایران

- در جنوب غربی قاره آسیا قرار دارد.

سیاره زمین

قاره ها و اقیانوس های پهناور دارد.

جلگه چگونه بوجود می آید؟

وقتی رود از بالای کوه به سمت پایین جریان می یابد

به تدریج با کم شدن شیب زمین توانایی رود برای حمل رسوبات کم می شود

و آنها را در اطراف خود ته نشین می کند.

درس ۱۱
تنوع آب و هوای ایران

تعریف زیستگاه

به منطقه بزرگی که در آن مجموعه ای از گیاهان و جانوران خاص زندگی می کنند.

یکی از مهم ترین عواملی که موجب گوناگونی یا تنوع زیستگاه ها در کشور ما شده است ،
تنوع آب و هوایی در کشور ماست.

در ایستگاه هواشناسی چه چیزهایی اندازه گیری می کنند؟

دمای هوا

میزان بارندگی

سرعت وزش باد

جهت وزش باد

میزان رطوبت

• در ایستگاه هواشناسی هر روز عناصر مختلف مثل دمای هوا، میزان بارندگی، میزان رطوبت، جهت وزش باد و سرعت وزش باد را اندازه گیری می کنیم. سپس این اندازه ها را ثبت می کنیم و روی آنها محاسباتی انجام می دهیم.

درباره ایستگاه
هواشناسی
توضیح دهید.

میزان دما و بارش را به صورت نمودار نشان می دهیم.

میزان دمای هوای یک ناحیه را با نمودار خطی و با رنگ قرمز نشان می دهند.

میزان بارش یک ناحیه را با نمودار ستونی و با رنگ آبی نشان می دهند.

ناحیه معتدل و مرطوب خزری

ناحیه معتدل و نیمه خشک کوهستانی

ناحیه گرم و خشک

ناحیه گرم و شرجی سواحل جنوبی

۴ ناحیه آب و هوایی

ناحیه معتدل و مرطوب خزری

این ناحیه در کنار دریای خزر بین کوه های البرز و دریا واقع شده است.

در تمام ماه های سال بارندگی دارد.

مرطوب ترین ناحیه آب و هوایی ایران به شمار می آید.

میزان بارندگی از غرب به شرق کاهش می یابد.

ناحیه خزری ، تابستان ها و زمستان های معتدل دارد.

در ناحیه خزری برای کشت بیشتر محصولات کشاورزی از آب باران (دیم) استفاده می شود.

فقط برخی از محصولات مانند برنج آبیاری نیاز دارند.

ناحیه معتدل و نیمه خشک کوهستانی

کوهستان های مرتفع ایران و کوهپایه های اطراف آنها را در برمی گیرد.

در برخی ارتفاعات هنگام زمستان برف زیادی می بارد و یخبندان های شدید به وجود می آید.

زمستان های سرد و تابستان های معتدل دارد.

این ناحیه با اینکه تقریبا ۹ ماه از سال باران دارد، در تابستان ها خشک است.

به دلیل بارش کافی در طی سال ف کشاورزان می توانند زراعت دیم داشته باشند.

در ارتفاعات این ناحیه جنگل ها و مراتعی سرسبز رویده است.

ناحیه گرم و خشک داخلی

این ناحیه شامل نواحی مرکزی ایران است تابستان های گرم و خشک است.

خشکی این ناحیه به دلیل آن است که فقط در چند ماه از سال، آن هم به مقدار کم باران می بارد.

در بعضی از بخش های این ناحیه ، بیابان هایی به وجود آمده است که ممکن است سالها در آنجا باران نباریده باشد. مانند: بیابان لوت

در این ناحیه ، اختلاف دمای شب و روز زیاد است و تابستان ها هوا بسیار گرم می شود.

این ناحیه از نظر پوشش گیاهی فقیر است و تنها گیاهان خشکی پسند مانند درختان تاغ و گز و پونه های خاردار در آنجا قادر به رشد و نمو هستند.

خشکی ناحیه گرم و خشک داخلی به چه دلیل است؟

- به دلیل آن است که فقط در چند ماه از سال، آن هم به مقدار کم باران می بارد. در بعضی از بخش های این ناحیه ، بیابان هایی به وجود آمده است که ممکن است سالها در آنجا نباریده باشد مانند بیابان لوت

اختلاف دمای شب و روز در ناحیه گرم و خشک:

- اختلاف دمای شب و روز زیاد است و تابستان ها هوا بسیار گرم می شود.

پوشش گیاهی ناحیه گرم و خشک داخلی ایران:

- این ناحیه از نظر پوشش گیاهی فقیر است و تنها گیاهان خشکی پسند مانند درختان تاغ و گز و بوته های خاردار در آنجا قادر به رشد و نمو هستند.

ناحیه گرم و شرجی سواحل جنوب

این ناحیه در کناره های خلیج فارس و دریای عمان، از جلگه خوزستان تا بندر چابهار کشیده شده است.

مناطق جنوبی ایران، تابستان های بسیار گرم و زمستان های ملایم دارد.

ناحیه ساحلی جنوب ایران، جزء نواحی خشک است. زیرا میزان بارندگی در این ناحیه بسیار کم است.

به دلیل وجود دریا و تبخیر آب های آن نم هوا زیاد است، حالت شرجی به وجود می آید.

چرا ناحیه ساحلی جنوب ایران ، جزء نواحی خشک است؟
زیرا میزان بارندگی در این ناحیه بسیار کم است . اما چون به دلیل وجود دریا و تبخیر آب های آن نم هوا زیاد است ، حالت شرجی به وجود می آید.

درس ۱۲

حفاظت از زیستگاه های ایران

شرایط جغرافیای ایران

موجب شده است که ایران تنوع زیادی در گونه های گیاهی و جانوری داشته باشد.

گونه گیاهی

تا کنون حدود ۹۰۰۰ گونه گیاهی در ایران شناسایی و نام گذاری شده است.

حشرات

حشرات ایران را حدود ۶۰۰۰۰ گونه تخمین زده اند.

فعالیت های نادرست انسان
ها :

مهم ترین عاملی که موجب از بین رفتن یا در معرض خطر قرار گرفتن برخی از گونه های گیاهی و جانوری شده است.

ما در بهره برداری از
طبیعت و رفع نیازهای
خودمان باید

طوری برنامه ریزی و عمل کنیم که کمترین آسیب به محیط زیست وارد شود.

نتایج نابود شدن درختان
جنگل :

وقتی درختان جنگلی در یک ناحیه نابود می شوند، جانورانی نیز که غذایشان را در این جنگل ها به دست می آورند، از بین می روند و تعادل طبیعت به هم می خورد.

پیامد شکار بیش از حد و صید بی رویه:

شکار بیش از حد و صید بی رویه باعث کاهش بعضی گونه های جانوری شده است . وقتی شکارچیان برای تفریح با استفاده از پوست، شاخ ها و استخوان، حیواناتی مثل گورخر، آهو یا پرندگان را در یک دشت محاصره و به آنها حمله می کنند به تدریج نسل اینگونه رو به کاهش می گذارد یا در خطر انقراض قرار می گیرد.

سپاسگذاری از نعمت های خداوند

لذت بردن از زیبایی ها و تفکر در آفرینش

حق حیات

وابستگی موجودات زنده به یکدیگر

فواید گیاهان و جانوران

مهم ترین دلایل حفاظت از زیستگاه ها

• - یکی از راه های شکر گزاری از نعمت های الهی :

این است که رابطه ی درست و صحیح با طبیعت داشته باشیم

• - آیا انسان تنها موجودی است که حق حیات دارد ؟

خیر - انسان تنها موجود زنده ی روی زمین نیست ، بلکه سایر موجودات زنده نیز حق حیات دارند و مثل انسان ، مخلوق خداوند هستند

• - انسان ها تا چه حدی می توانند از طبیعت استفاده کنند ؟

انسان ها می توانند فقط در حدی که نیازهایشان را بر آورده کنند ، از طبیعت بهره برداری کنند و حق ندارند به دلیل زیاده روی در مصرف یا سودجویی ، گونه ها را نابود کنند

• - مهم ترین وظیفه سازمان حفاظت محیط زیست :

مراقبت از زیستگاه های طبیعی کشور و جلوگیری از تخریب و آلودگی آنها است

• - یکی از مشاغل مهم در سازمان حفاظت از محیط زیست :

محیط بان

است .

• - وظایف محیط بان ها :

محیط بان ها مسئول اجرای قوانین و مقررات محیط زیست در یک منطقه هستند - محیط بان ها از منطقه ی تحت نظارت خود ، بازدید می کنند و کلیه رویدادها یا فعالیت های غیرقانونی را که موجب تخریب محیط زیست می شوند را شناسایی می کنند

* - محیط بان ها چه مواردی را به سازمان حفاظت از محیط زیست گزارش می دهد :

آنها ممکن است قطع درختان ، بوته کنی ، شکار غیر قانونی ، روشن کردن آتش ، آلودگی های محیط زیستی یا سیل و طغیان رودخانه را در یک مکان مشاهده کنند و به سازمان گزارش دهند

* - بعضی از کارها برای حفاظت از محیط زیست :

۱- هرگز گل ها را نچینید . گل های وحشی را در مسیر راه ها و جاده ها لگد مال نکنید ۲- در محل زندگی خودتان درخت و گل بکارید تا زیستگاه طبیعی کوچکی برای حیوانات درست کنید ۳- نه مانده ی سفره را با حفظ نظافت در گوشه ای از بالکن یا باغچه بریزیم تا به تغذیه ی پرندگان کمک کرده باشیم ۴- تصمیم بگیریم حیوانات خشک شده یا وسایل تزئینی که از اعضای بدن حیوانات درست شده (مثل عاج فیل) نخریم .

* - منطقه ی حفاظت شده :

سازمان حفاظت محیط زیست ، برخی از مناطق کشور را که در آنجا حفظ و تکثیر نسل جانوران یا گیاهان اهمیت خاصی دارد ، به عنوان منطقه ی حفاظت شده اعلام می کند . این منطقه ممکن است جنگل یا مرتع یا دشت و کوهستان باشد

* - مناطق حفاظت شده ی کشور ما :

منطقه ی جنگل های خرا در آب های خلیج فارس و دشت ارژن در فارس و اشترانکوه در لرستان